

БӨЛІМ: ЖАЛПЫ РУБРИКА

Ұлттық құндылықтарды оқу-тәрбие үдерісіне кіріктіру тәсілдері

ЖАРИЯЛАНДЫ
15.12.2025СІЛТЕМЕ
<https://bilimger.kz/185879/>**Даулеткелдиева Сымбат Тураровна**

Тәрбиеші

Талас ауданы, Ойық ауылы

Ақнұр балабақшасы

Кіріспе

Қазіргі білім беру кеңістігінде ұлттық болмысты сақтау, жас ұрпақтың бойына ұлттық сана мен рухани құндылықтарды сіңіру өзекті педагогикалық міндеттердің бірі болып табылады. Әсіресе мектепке дейінгі кезеңде ұлттық құндылықтарды қалыптастырудың маңызы зор, себебі бұл кезеңде баланың дүниетанымы, мінез-құлқы, құндылық бағдарлары мен әлеуметтік дағдыларының негізі қаланады. Балабақша – баланың алғашқы қоғамдық ортасы ретінде ұлттық тәрбиені жүйелі түрде жүзеге асыратын маңызды әлеуметтік институт. Ұлттық құндылықтар ұғымына тіл, салт-дәстүр, әдет-ғұрып, ұлттық ойындар, халық ауыз әдебиеті, өнер мен мәдени мұра жатады. Осы құндылықтарды оқу-тәрбие үдерісіне кіріктіру баланың тұлғалық дамуын қамтамасыз етіп қана қоймай, оның рухани-адамгершілік тәрбиесін нығайтады. Сондықтан ұлттық құндылықтарды мектепке дейінгі білім беру мазмұнына кіріктіру тәсілдерін ғылыми тұрғыдан негіздеу маңызды.

Негізгі бөлім

Ұлттық құндылықтарды оқу-тәрбие үдерісіне кіріктірудің тиімділігі ең алдымен оның жүйелілігі мен мақсаттылығына байланысты. Ұлттық тәрбие эпизодтық іс-шаралармен шектелмей, балабақшаның күнделікті оқу-тәрбие жұмысының ажырамас бөлігіне айналуы тиіс. Бұл баланың ұлттық құндылықтарды табиғи түрде қабылдауына мүмкіндік береді.

Ұлттық құндылықтарды кіріктірудің негізгі тәсілдерінің бірі - тілдік орта

арқылы тәрбиелеу. Ана тілі – ұлттық мәдениеттің өзегі. Балабақшада қазақ тілін қарым-қатынас тілі ретінде жүйелі қолдану, халық ауыз әдебиеті үлгілерін (ертегілер, санамақтар, жаңылтпаштар, мақал-мәтелдер) пайдалану баланың тілдік және ұлттық санасын қалыптастырады. Тіл арқылы бала ұлттық дүниетанымды меңгеріп, мәдени құндылықтарды түсіне бастайды.

Екінші маңызды тәсіл - ұлттық ойындарды оқу-тәрбие үдерісіне енгізу. Қазақтың дәстүрлі қимылды және зияткерлік ойындары баланың физикалық, әлеуметтік және танымдық дамуына ықпал етеді. Ұлттық ойындар арқылы бала ептілікке, ұйымшылдыққа, әділдікке және өзара сыйластыққа тәрбиеленеді. Сонымен қатар, ойын барысында ұлттық мінез-құлық үлгілері қалыптасады.

Үшінші тәсіл - халық ауыз әдебиетін қолдану. Ертегілер, аңыздар, мақал-мәтелдер баланың адамгершілік қасиеттерін қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Бұл шығармаларда жақсылық пен жамандық, адалдық пен зұлымдық сияқты ұғымдар көркем түрде беріледі. Балабақшада ертегіні сахналау, әңгімелеу және талқылау арқылы баланың қиялы, ойлау қабілеті және эмоционалдық әлемі дамиды.

Төртінші тәсіл - ұлттық салт-дәстүрлер мен мерекелерді оқу-тәрбие үдерісіне кіріктіру. Бесікке салу, тұсау кесу, Наурыз мерекесі сияқты дәстүрлердің мазмұнын баланың жас ерекшелігіне сай бейімдеп ұсыну ұлттық тәрбиенің тиімділігін арттырады. Мұндай іс-шаралар баланың ұлттық мәдениетке қызығушылығын оятып, рухани байланысын күшейтеді.

Бесінші тәсіл - көркем-эстетикалық іс-әрекет арқылы ұлттық құндылықтарды меңгерту. Ұлттық ою-өрнектермен танысу, қолөнер элементтерін қолдану, ұлттық музыка мен күйді тыңдау баланың эстетикалық талғамын қалыптастырады. Бұл әрекеттер арқылы бала ұлттық өнердің ерекшеліктерін қабылдап, шығармашылық қабілетін дамытады.

Алтыншы тәсіл - дамытушы орта құру. Балабақшадағы пәндік-кеңістіктік ортаны ұлттық мазмұнда ұйымдастыру (ұлттық бұйымдар, киім үлгілері, суреттер, кітаптар) баланың күнделікті тәжірибесінде ұлттық құндылықтардың тұрақты болуын қамтамасыз етеді. Мұндай орта баланың ұлттық мәдениетке деген қызығушылығын табиғи түрде қалыптастырады.

Ұлттық құндылықтарды кіріктіруде тәрбиешінің кәсіби рөлі ерекше. Тәрбиеші ұлттық тәрбиенің мазмұнын баланың жас және психологиялық ерекшеліктеріне сай іріктеп, оны оқу-тәрбие үдерісіне жүйелі енгізуі тиіс. Сонымен қатар, тәрбиешінің өзі ұлттық құндылықтарды құрметтеп, үлгі көрсетуі тәрбиелік ықпалдың тиімділігін арттырады.

Ата-анамен ынтымақтастық та ұлттық құндылықтарды кіріктірудің маңызды шарты болып табылады. Үй мен балабақшадағы тәрбиелік ықпалдың бірізділігі баланың ұлттық

сана-сезімінің қалыптасуын қамтамасыз етеді. Ата-аналарды ұлттық іс-шараларға тарту тәрбиенің нәтижелілігін күшейтеді.

Қорытынды

Қорытындылай келе, ұлттық құндылықтарды оқу-тәрбие үдерісіне кіріктіру мектепке дейінгі тәрбиенің маңызды бағыттарының бірі болып табылады. Ұлттық құндылықтарға негізделген тәрбие баланың рухани-адамгершілік, тілдік, әлеуметтік және эстетикалық дамуын кешенді түрде қамтамасыз етеді.

Балабақшада ұлттық құндылықтарды жүйелі, мақсатты және баланың жас ерекшеліктеріне сай кіріктіру болашақта ұлттық санасы қалыптасқан, рухани бай әрі жан-жақты дамыған тұлға тәрбиелеудің берік негізін қалайды.

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жұмабаева Ә., Қожахметова К. Мектепке дейінгі педагогика. – Алматы: «Мектеп», 2019.
2. Омарова Б. Ұлттық тәрбие негіздері. – Алматы: «Атамұра», 2018.
3. Нұрғалиева Г.Қ. Балабақшадағы ұлттық тәрбие әдістемесі. – Алматы: «Білім», 2017.
4. Құлманова Р. Мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиенің мазмұны. – Алматы: «Рауан», 2019.
5. Сағындықова А.Т. Ұлттық құндылықтарға негізделген тәрбие технологиялары. – Алматы: «Өрлеу», 2020.
6. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» журналы. Ғылыми-әдістемелік басылым, №3, 2021.
7. «Балабақша әлемі» журналы. Республикалық ғылыми-практикалық журнал, №4, 2020.
8. Әлімқұлов Т. Қазақ этнопедагогикасы және тәрбие. – Алматы: «Қазақ университеті», 2016.

ҚМ АА Куәлік нөмірі: **KZ45VPY00102718** — ҚР Мәдениет және Ақпарат министрлігі

© 2026 **Bilimger.kz** Ақпараттық-танымдық білім порталы. Барлық мазмұн авторлық құқықпен қорғалған.